

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 Quot, & quæ sint capitalia vitia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

te, & unū inferre reliquum absque ullo solpinate. In litera tamen nec identitas nec conu eribilitas habetur, sed solum quod ad idem pertinet: quia secundū est pars primi, si tamen diceretur, recte diceretur, ut ostensum est. Et hinc habere potes, q̄ in prima parte dictum est, quod primum bonum concupitum, est propria excellentia, tanquam ceterorum finis; ac per hoc primum peccatum est superbia, unde Euz̄ propositum primo est, *Erūtis sicut Dū*. Et per hęc patet solutio obiectōrum omnium, quæ superius a me quam breuiffime potui tacta fuerunt. Quæ an sufficiēter a me soluta fuerint, lectoris iudicio relinquatur, qui si recte omnia pensauerit, profecto uidebit me nihil, quod ad materiam attinet, necessarium indidiscūsum reliquisse. ideo amplius circa illam materiam non insilliam.

Super Quæstionis octuagesimæ quartæ Articuli tertium, & quartum.

In articulis tertio, & quarto eiusdem octuagesimæ quartæ quæstionis nihil aliud occurrit scribendum, nisi reddere te attentum, quod aliud est loqui de sufficientia uiciorum absolute, & aliud de sufficientia uiciorum capitalium: hoc enim hic queritur, non illud. Et ut in responsione ad quintum in litera dicitur, non oportet hanc capitalium sufficientiam sic intelligere, quin aliquod peccatum possit a nullo horum oriri, sed quia frequentius ex aliquo horum oritur.

CAP. 31.

AD SECUNDUM ergo dicendum, quod apostatare a Deo dicitur esse initium superbię ex parte auersionis. Ex hoc enim, quod homo non uult subdi Deo, sequitur quod inordinate uelit propriam excellentiam in rebus temporalibus: & sic apostasia a Deo non sumitur ibi quasi speciale peccatum, sed magis ut quædam conditio generalis omnis peccati, quæ est auersio ab incommutabili bono. Vel potest dici, quod apostatare a Deo dicitur esse initium superbię, quia est prima superbię species. Ad superbiām enim pertinet cuique superiori nolle subdici, & præcipue nolle subdi Deo, ex quo contingit quod homo supra seipsum indebite extollatur quantum ad alias superbię species.

AD TERTIUM dicendum, quod in hoc homo se amat, quod sui excellentiam uult. Idem enim est se amare, quod sibi uelle bonum; unde ad idem pertinet, quod ponatur initium omnis peccati superbia, uel amor proprius.

ARTICVLVS III.

Utrum præter superbiām, & auaritiām, sint alia peccata specialia, quæ dici debeant capitalia.

AD TERTIUM sic proceditur. Vt, præter superbiām, & auaritiām, nō sint quædam alia peccata specialia, quæ dicantur capitalia. Ita enim se uidetur habere caput ad animalia, sicut radix ad plantas, ut dicitur in secundo de Anima. Nam radices sunt ori similes. si igitur cupiditas dicitur radi x omnium malorum, uidetur quod ipsa sola debeat dici uitium capitale, & nullum aliud peccatum.

¶ 2 Præter. Caput habet quendam ordinem ad alia membra, in quibus diffunditur quodammodo sensus, & motus; sed peccatum dicitur per priuationem ordinis. ergo peccatum non habet rationem capitis, & ita non debent poni aliqua capitalia peccata.

¶ 3 Præter. Capitalia crimina dicuntur, quæ capite plectuntur: sed tali pena puniuntur quædam peccata in singulis generibus. ergo uitia capitalia non sunt aliqua determinata secundum speciem.

SED CONTRA est, quod Gregorius trigesimo primo Moral. enumerat quædam specialia uitia, quæ dicit esse capitalia,

RESPON. Dicendum, quod capitale dicitur a

capite. Caput autem proprie quidem est quoddam membrum animalis, quod est principium & initium totius animalis. Vnde metaphorice omne principium directiū, caput uocatur: & etiam mines, qui alios dirigunt & gubernant, capitaliter esse dicuntur. Dicitur ergo uitium capitale modo a capite proprie dicto, & secundum hoc primum capitale dicitur peccatum, quod capitis peccatum dicitur: sed sic nunc nō intendimus de capitalibus peccatis, sed secundum quod alio modo dicitur peccatum capitale, prout metaphorice signat principium uel directiū aliorum. Et sic dicitur uitium capitale, ex quo alia uitia oriuntur, & præcipue secundum originem causæ finalis, quæ est formalis origo, ut pra dictum est: & ideo uitium capitale nō est principium aliorum, sed etiam est directiū quodammodo ductiū aliorum. Semper enim uel habitus, ad quem pertinet finis, principatur, uel perat circa ea quæ sunt ad finem. Vnde Gregorius trigesimo primo Moralium huiusmodi uitia capitalia dicitur exercitium comparat.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod capitale dicitur denominatiue a capite, quod quidem est quandam deriuationem, uel participationem: sicut habens aliquam proprietatem capitis non sicut simpliciter caput. Et ideo capitalia uitia dicuntur non solum illa, quæ habent rationem principii, sicut auaritia, quæ dicitur radix, & superbia quæ dicitur initium: sed etiam illa, quæ habent rationem originis propinquæ respectu plurium peccatorum.

AD SECUNDUM dicendum, quod peccatum ordine ex parte auersionis: ex hac enim parte deriuationem mali. Malum autem secundum Augustinum in libro de natura boni, est priuatio modi, speciei ordinis: sed ex parte conuersionis respicit quoddam bonum & ideo ex hac parte dicitur habere ordinem.

AD TERTIUM dicendum, quod illa ratio perdit de capitali peccato, secundum quod dicitur in libro de penæ: sic autem hic non loquimur.

ARTICVLVS IIII.

Utrum conuenienter dicantur septem uitia capitalia.

AD QVARTUM sic proceditur. Videtur quod sit dicendum, septem esse uitia capitalia, quæ sunt inanis gloria, inuidia, ira, auaritia, tristitia, gula, luxuria. Peccata enim uirtutibus opponuntur: uirtutes autem principales sunt quatuor, ut supra dictum est. ergo & uitia principalia, siue capitalia non nisi quatuor.

¶ 2 Præter. Passiones animæ sunt quædam causæ peccati, ut supra dictum est: sed passiones animæ principales sunt quatuor: de quarum duabus nulla est ratio inter prædicta peccata, scilicet de spe, & timore, enumerantur autem aliqua uitia, ad quæ pertinet delectatio, & tristitia: nam delectatio pertinet ad gaudium & luxuriam: tristitia uero ad accidiam, & inuidiam. ergo in conuenienter enumerantur principalia peccata.

¶ 3 Præter. Ira non est principalis passio. non ergo debuit poni inter principalia uitia.

¶ 4 Præter. Sicut cupiditas, siue auaritia est radix peccati, ita superbia est peccati initium, ut supra dictum est: sed auaritia ponitur unum de septem uitia capitalibus. ergo superbia inter uitia capitalia non enumeranda.

¶ 5 Præter. Quædam peccata committuntur, quæ a nullo horum causari possunt, sicut cum aliquis

ex ignorantia, uel cum aliquis ex aliqua bona intentione committit aliquod peccatum, puta, cum aliquis furatur ut det elemosynam. ergo insufficienter capit uicia enumerantur.

SED IN CONTRARIUM est autoritas Greg. sic enumerantis. 31. Moralium.*

RESPON. Dicendum, quod sicut dictum est, uicia capitalia dicuntur, ex quibus alia oriuntur, precipue secundum rationem causae finalis. Huiusmodi autem origo potest attendi dupliciter. Vno quidem modo secundum conditionem peccantis, qui sic dispositus est, ut maxime afficiat ad unum finem, ex quo ut plurimum in alia peccata procedat: sed iste modus originis sub arte cadere non potest, eo quod infinita sunt particulares hominum dispositiones. Alio modo secundum naturalem habitudinem ipsorum finium ad inuicem, & secundum hoc in pluribus unum uicium ex alio oritur, unde iste modus originis sub arte cadere potest. Secundum hoc ergo illa uicia capitalia dicuntur, quorum fines habent quasdam primarias rationes mouendi appetitum, & secundum harum rationum distinctionem distinguuntur capitalia uicia. Mouet autem aliquid appetitum dupliciter. Vno modo directe, & per se, & hoc modo bonum mouet appetitum ad prosequendum, malum autem secundum eandem rationem ad fugiendum. Alio modo indirecte, & quasi per aliud, sicut aliquis aliquod malum prosequitur propter aliquod bonum adiunctum, uel aliquod bonum fugit propter aliquod malum adiunctum. Bonum autem hominis est triplex. Est enim primo quoddam bonum animae, quod scilicet ex sola apprehensione rationem appetibilitatis habet, sicut excellentia laudis uel honoris, & hoc bonum inordinate prosequitur inanis gloria. Aliud est bonum corporis, & hoc uel pertinet ad conseruationem in diuidui, sicut cibus & potus, & hoc bonum inordinate prosequitur gula, aut ad conseruationem speciei, sicut coitus, & ad hoc ordinatur luxuria. Tertium bonum est exterius, scilicet diuitiae, & ad hoc ordinatur auaritia. Et eadem quatuor uicia inordinata fugiunt quatuor mala contraria. Vel aliter, Bonum precipue mouet appetitum ex hoc, quod participat aliquid de proprietate felicitatis, quam naturaliter omnes appetunt, de cuius ratione est primo quaedam perfectio. Nam felicitas est perfectum bonum, ad quod pertinet excellentia, uel claritas, quam appetit superbia, uel inanis gloria. Secundum de ratione eius est sufficientia, quam appetit auaritia in diuitiis eam promittentibus. Tertio, est de conditione eius delectatio, sine qua felicitas esse non potest, ut dicitur in 1. & 10. Ethico. * & hanc appetunt gula & luxuria. Quod autem aliquis bonum fugiat propter aliquod malum coniunctum, hoc contingit dupliciter, quia aut hoc respectu boni proprii, & sic est accidia, quae tristatur de bono spirituali propter laborem corporalem adiunctum, aut est de bono alieno, & hoc si sit sine inurrectione, pertinet ad inuidiam, quae tristatur de bono alieno, in quantum est impeditiuum propriae excellentiae, aut est cum quadam inurrectione ad uindictam, & sic est ira, Et ad eadem uicia pertinet profectio mali oppositi.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod non est eadem ratio originis in uirtutibus & uitiis. Nam uirtutes causantur per ordinem appetitus ad rationem, uel est ad bonum incommutabile, quod est Deus; uicia autem oriuntur ex appetitu boni commutabilis. unde non oportet quod principalia uicia opponantur principalibus uirtutibus.

A AD SECUNDVM dicendum, quod timor, & spes sunt passiones irascibiles: omnes autem passiones irascibiles oriuntur ex passionibus concupiscibilibus, quae et omnes ordinantur quodammodo ad delectationem, & tristitiam. & ideo delectatio, & tristitia principaliter connumerantur in peccatis capitalibus tanquam principalissimae passiones, ut supra habitum est. *

AD TERTIVM dicendum, quod ira licet non sit principalis passio, quia tamen habet specialem rationem appetitiui motus, prout aliquis impugnat bonum alterius sub ratione honesti. i. iusti uindicatiui, ideo distinguitur ab aliis capitalibus uitiis.

B AD QVARTVM dicendum, quod superbia dicitur esse initium omnis peccati secundum rationem finis, ut dictum est: * & secundum eandem rationem accipitur principalitas uitiuorum capitalium. & ideo superbia non quasi uniuersale uicium connumeratur aliis, sed magis ponitur uelut regina quaedam omnium uitiuorum, sicut Greg. * dicit. auaritia autem dicitur radix secundum aliam rationem, sicut supra dictum est. *

C AD QVINTVM dicendum, quod ista uicia dicuntur capitalia, quia ex eis ut frequentius alia oriuntur: unde nihil prohibet aliqua peccata interdum ex aliis causis oriri. Potest tamen dici, quod omnia peccata quae ex ignorantia proueniunt, possunt reduci ad accidia, ad quam pertinet negligentia, qua aliquis recusat bona spiritualia acquirere propter laborem. Ignorantia. n. quod potest esse causa peccati, ex negligentia prouenit, ut supra dictum est. * Quod autem aliquis committat aliquod peccatum ex bona intentione, uidetur ad ignorantiam pertinere, in quantum scilicet ignorat, quod non sunt facienda mala, ut ueniant bona.

QVAESTIO LXXXV.

De effectibus peccati, in sex articulis diuisa.

Super quest. octuagesima magna arsculo primum.

DEINDE considerandum est de effectibus peccati. Et primo quidem de corruptione boni naturae. Secundo de malitia animae. Tertio, de reatu poenae.

CIRCA primum, quaeruntur sex.

¶ Primo, Vtrum bonum naturae diminuat per peccatum.

¶ Secundo, Vtrum totaliter tolli possit.

¶ Tertio, De quatuor uulneribus, quae Beda ponit, quibus natura humana uulnerata est pro peccato.

¶ Quarto, Vtrum priuatio modi, spiritus, & ordinis sint effectus peccati.

¶ Quinto, Vtrum mors, & alii defectus corporales, sint effectus peccati.

¶ Sexto, Vtrum sint aliquomodo homini naturales.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum peccatum diminuat bonum naturae.

AD PRIMVM sic proceditur. Vtrum, quod peccatum non diminuat bonum naturae. Peccatum enim hominis non est grauius quam peccatum demonis: sed bona naturalia in demonibus manent integra post peccatum, ut Dionysius dicit 4. c. de diuini nominis. ergo pec-

IN primo articulo questio. 85. nota glossam autoritatis Dion. quomodo naturalia maneant integra, in responsione ad 1. & intueri responsionem ad tertium, declaratam in responsione ad quartum, ut radices philosophiae perspicias, & alius contempleris, unde in anima generantur habitus. Et potes intelligere, quod dicitur in responsione ad tertium, quod actio uoluntaria procedit ex diuersis potentiis: uel potentias animae, quia actio uoluntatis procedit ab intellectu, & uoluntate, & intellectu procedit ab intellectu agente, & possibili: uel potentias quae cumque sint ille, puta obiecti actiua, & subiecti passiuu. uterque enim sensus in calce responsionis ad quartum ponitur, dum dicitur, secundum quod obiectum agit in potentiam, & una potentia in aliam.

q. 25. ar. 4.

Ar. 2. huius questionis.

Lib. 3. Mor. cap. 31.

Art. 1. huius questionis.

q. 76. ar. 2.

1. q. 48. ar. 4. & 2. dif. 3. q. 4. ar. 1. ad 5. & dif. 30. q. 1. ar. 1. ad 2. & 3. dif. 12. ar. 1. q. 1. ad 2. & 3. contra. e. 12. & mal. q. 2. ar. 11. cap. 4. par. 46. par. 2. in 6.

Super